

TA'LIM SIFATINI ANIQLASHDA GOOGLE FORM-DAN FOYDALANISH

Xakimova Mohinabonu Salohiddin qizi
ADPI, Matematika – informatika kafedrası

Annotatsiya. Bugungi kunda ta'lim sifatini baholashda raqamli vositalar qo'llanishi zamonaviy yondashuvning ajralmas qismiga aylangan. Shu jihatdan, Google Forms bepul, qulay va samarali vosita sifatida ta'lim sifatini tahlil qilishda keng qo'llanilmoqda. Ushbu vosita ta'lim muassasalariga o'quv jarayonini baholash, talabalar va o'qituvchilarning fikrlarini tahlil qilish, shuningdek, ta'lim sifatini oshirishga oid ma'lumotlarni yig'ishda katta yordam beradi.

Kalit so'zlar: Google Forms, ta'lim sifati, so'rovnoma, raqamli ta'lim,

Bugungi kunda ta'lim sifatini baholashda raqamli texnologiyalar va vositalarning qo'llanilishi zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylangan. Axborot texnologiyalari ta'lim jarayonini boshqarish, baholash va rivojlantirishda samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi. Shu nuqtai nazardan, Google Forms bugungi kunda ta'lim muassasalarida o'zining bepul, qulay va funksional imkoniyatlari bilan keng qo'llanilmoqda.

Bugungi kunda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi sifatni oshirish va baholash jarayonlarini samarali tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ta'lim sifati nafaqat o'qitish jarayoni, balki o'quvchilar bilimini baholash, tahlil qilish va rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar bilan chambarchas bog'liq. Raqamli texnologiyalar ushbu jarayonni avtomatlashtirish, natijalarni tezkor va aniq tahlil qilish hamda ta'limning shaffofligini oshirish imkonini beradi.

Raqamli texnologiyalarning ta'lim sifatini baholashdagi o'rni quyidagi omillar orqali namoyon bo'ladi:

1. **Shakllantiruvchi va yakuniy baholashni avtomatlashtirish** – Elektron testlar va so‘rovnomalar yordamida o‘quvchilarning bilim darajasi real vaqt rejimida baholanadi.

2. **Ma’lumotlarni tahlil qilish va vizualizatsiya qilish** – Statistik tahlil va grafikalar yordamida natijalarning dinamikasi kuzatilib, muammolar aniq belgilanadi.

3. **Baholash jarayonining shaffofligi** – Elektron vositalar orqali o‘quvchilarga baholarni berish jarayoni ochiq va aniq bo‘lishi ta’minlanadi.

4. **Moslashuvchanlik va individual yondashuv** – Har bir o‘quvchi uchun alohida testlar yoki so‘rovnomalar tayyorlash imkoniyati mavjud.

Google Forms zamonaviy ta’lim muassasalarida o‘qitish va baholash jarayonlarini samarali tashkil etish uchun keng qo‘llanilayotgan bepul va qulay vositalardan biri hisoblanadi. Ushbu platformaning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- **Interaktiv va moslashuvchan testlar yaratish** – O‘qituvchilar turli shakldagi savollardan foydalangan holda testlarni shakllantirishi mumkin. Jumladan, ochiq matnli savollar, variantlar orasidan tanlash, reyting berish va fayl yuklash kabi imkoniyatlar mavjud.

- **Avtomatik natijalarni hisoblash va tahlil qilish** – Test natijalari avtomatik tarzda hisoblanadi va o‘qituvchilarga real vaqt rejimida taqdim etiladi. Google Sheets bilan integratsiya qilish orqali natijalarni chuqurroq tahlil qilish ham mumkin.

- **Ta’lim jarayonini raqamlashtirish va shaffoflashtirish** – Test natijalari shaxsiy kabinet orqali o‘quvchilarga yetkazilishi mumkin, bu esa baholash jarayonining shaffofligini ta’minlaydi.

- **Fikr-mulohazalarni yig‘ish va tahlil qilish** – Google Forms orqali talabalar, o‘qituvchilar va ota-onalardan ta’lim sifati, o‘quv dasturlari va metodikalar bo‘yicha fikr-mulohazalar yig‘ish mumkin.

Google Forms orqali test yaratish jarayoni quyidagi asosiy bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

1.1. Test maqsad va vazifalarini belgilash

Har qanday test tuzishdan avval uning asosiy maqsadlari va vazifalarini aniqlab olish zarur. Bular quyidagilar bo'lishi mumkin:

- O'quvchilarning mavzuni qanchalik yaxshi o'zlashtirganini baholash;
- Ta'lim jarayonining natijadorligini aniqlash;
- O'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini sinash;
- Bilimlarni mustahkamlash uchun diagnostik vosita sifatida foydalanish.

Testning maqsadi uning tuzilishi va tarkibini belgilab beradi.

1.2. Google Forms platformasida yangi shakl yaratish

Test yaratish uchun **forms.google.com** manziliga kirilib, yangi hujjat ochiladi va nom beriladi. Test mavzusiga mos keluvchi nom tanlash va unga qisqacha tavsif qo'shish tavsiya etiladi.

1.3. Test savollarining turlarini aniqlash va tuzish

Testning samaradorligi uning tuzilishiga va savollar turiga bog'liq. Google Forms platformasida quyidagi savol turlaridan foydalanish mumkin:

- Tanlovli savollar (Multiple Choice) – Bir yoki bir nechta to'g'ri javobni tanlashga mo'ljallangan testlar.
- Qisqa javob (Short Answer) – O'quvchilar tomonidan qisqa va aniq javob berishni talab qiluvchi savollar.
- Matnli (Paragraph) – Batafsil javob talab qiluvchi savollar, odatda, fikr-mulohaza olish yoki tahliliy javoblar uchun ishlatiladi.
- Jadval shaklidagi savollar (Multiple Choice Grid) – Turli variantlarni taqqoslash yoki moslashtirish uchun qulay.
- Fayl yuklash (File Upload) – O'quvchilarning hujjatlar, grafik yoki boshqa materiallarni yuklashiga imkon beradi.

1.4. Savollarga ball va shartlarni qo'shish

Test natijalarining aniq va avtomatik baholanishi uchun Google Forms-da savollarga ball qo'shish mumkin. Buning uchun:

1. "Quiz" (Test) rejimini yoqish – Google Forms sozlamalarida "Settings" → "Quizzes" bo'limiga o'tib, test rejimi yoqiladi.

2. Savollarga ball berish – Har bir savolga beriladigan ball miqdorini aniqlash va to‘g‘ri javoblarni belgilash lozim.

3. Shartli mantiqni o‘rnatish – Ba’zi savollarda keyingi bosqichga o‘tish yoki muayyan javoblarga qarab yo‘nalish belgilash uchun “Go to section based on answer” funksiyasidan foydalanish mumkin.

1.5. Testni formatlash va vizual dizaynini sozlash

Testning o‘quvchilar uchun qulay bo‘lishi uchun quyidagi jihatlariga e‘tibor qaratish lozim:

- Savollar mantiqiy tartibda joylashtirilishi;
- Test muqovasi va ranglarining mos ravishda tanlanishi;
- Rasm va videolarni qo‘shish (masalan, tushunishni osonlashtirish uchun).

1.6. Testni tekshirish va sinovdan o‘tkazish

Test ishga tushirilishidan oldin uni sinov tariqasida bajarib ko‘rish lozim. Bunda quyidagilarga e‘tibor berish kerak:

- Savollar va javob variantlarining to‘g‘ri berilganligi;
- To‘g‘ri javoblarni belgilash va ball tizimini tekshirish;
- Texnik muammolarni oldindan bartaraf etish.

1.7. Testni baham ko‘rish va natijalarni tahlil qilish

Test tugallangach, Google Forms quyidagi usullar bilan o‘quvchilarga taqdim etiladi:

- E-mail orqali yuborish;
- Maxsus havola yaratish;
- QR-kod orqali tarqatish;
- Veb-sayt yoki LMS (Learning Management System) ga joylashtirish.

Ushbu vosita ta’lim sifatini tahlil qilish jarayonida nafaqat ma’lumotlarni tezkor va ishonchli tarzda yig‘ish imkonini beradi, balki ularni avtomatik tarzda qayta ishlash va vizual tarzda taqdim etish orqali tahlil qilishni soddalashtiradi. Google Forms yordamida ta’lim muassasalari o‘quv jarayonlarini chuqur baholash, o‘quvchilar, ota-onalar va o‘qituvchilarning fikr-mulohazalarini tizimli ravishda yig‘ish va olingan

natijalardan foydalangan holda sifatni oshirish bo'yicha strategik qarorlar qabul qilishlari mumkin.

Google Forms imkoniyatlari:

1. Tezkor so'rovlar va ma'lumot to'plash. Google Forms orqali o'quvchilar va o'qituvchilar fikrini qisqa vaqt ichida yig'ish mumkin. O'quv dasturlarining talablarga mosligi, o'qituv uslublari samaradorligi va resurslardan foydalanish samaradorligini o'rganish osonlashadi.

2. Tahliliy vositalar bilan integratsiya. Google Forms natijalari avtomatik ravishda Google Sheets-ga eksport qilinib, chuqurroq tahlil qilish uchun imkoniyat yaratadi. Natijalarni diagramma va grafiklar orqali vizual ko'rinishda taqdim etish oson.

3. Moslashuvchanlik va interaktivlik. So'rovnomalarni moslashuvchan tarzda tuzish: ochiq savollar, ko'p variantli javoblar, shkalalar va boshqa turlardan foydalanish mumkin. O'quvchilarning yoshi, sinfi yoki darajasiga qarab turli formatlarda so'rovnomalarni tuzish.

4. O'zgarishlarni kuzatish va sifat monitoring. Vaqti-vaqti bilan o'tkaziladigan so'rovnomalarni orqali ta'lim jarayonidagi o'zgarishlarni kuzatish va sifat monitoringini olib borish imkoniyati. Natijalarni vaqt bo'yicha taqqoslab, ta'lim sifatidagi ijobiy yoki salbiy o'zgarishlarni aniqlash.

5. Ma'lumotlarni yig'ishning zamonaviy usullari. Google Forms raqamli ma'lumotlarni yig'ish bo'yicha zamonaviy vositalardan biri bo'lib, ma'lumotlarning aniqligi va ishonchliligini ta'minlaydi [3].

6. O'quv jarayonidagi fikr-mulohazalarni o'rganish. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilar va o'qituvchilarning fikrlarini tahlil qilish ta'lim sifatini oshirish uchun muhim vositadir [2].

7. Google Forms kabi vositalar ta'limni boshqarishda raqamli yondashuvning afzalliklarini taqdim etadi. Ushbu texnologiyalar tezkor, tejamkor va ko'p sonli ma'lumotlarni boshqarish imkonini beradi [1].

Amaliy qo'llanishi:

1. So‘rovnoma tuzish jarayoni. Savollarni o‘quv jarayoni va ta’lim dasturining maqsadlariga mos ravishda tuzish. Anonimlikni ta’minlash orqali respondentlarning fikrlarini ochiq-oydin bildirishlariga sharoit yaratish.

2. Natijalarni tahlil qilish. Ma’lumotlarni kategoriyalarga ajratib, har bir indikatorni chuqur tahlil qilish. Google Sheets orqali diagrammalar va grafiklarni yaratib, natijalarni tushunarli ko‘rinishda taqdim etish.

3. O‘zgarishlarni amalga oshirish. Tahlil natijalariga asoslanib, o‘qitish jarayonini takomillashtirish uchun tegishli o‘zgarishlarni joriy etish.

Xulosa qilib aytganda, Google Forms ta’lim sifatini baholashda qulay, samarali va ishonchli vositadir. Ushbu vosita o‘quv jarayonidagi barcha ishtirokchilarning fikrlarini to‘plash va tahlil qilish orqali sifatni oshirish uchun kuchli asos yaratadi. To‘g‘ri metodik yondashuv asosida ishlab chiqilgan testlar o‘quvchilarning bilimini adolatli va aniq baholash imkonini yaratadi. Uning to‘g‘ri qo‘llanilishi natijasida esa ta’lim muassasalari o‘z faoliyatini optimallashtirishi va raqobatbardoshligini oshirishi mumkin. Shunday qilib, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish ta’lim sifatini oshirishning muhim shartlaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Anderson, T. (2019). Digital tools for education management. Springer.
2. Arias, J., Swinton, O., & Anderson, K. (2020). Feedback mechanisms in educational systems: A modern approach. Journal of Educational Research.
3. Brown, C., & Czerniewicz, L. (2021). Rethinking education in the digital age. Routledge.
4. Gikandi, J. W., Morrow, D., & Davis, N. E. (2011). Online formative assessment in higher education: A review of the literature. *Computers & Education*, 57(4), 2333–2351.